

спадщини у закордонних країнах, історія, представники, напрями діяльності, здобутки та специфічні риси національних макаренкознавчих шкіл.

2. Просвітницькі завдання:

2.1. Підготовка повного академічного видання праць А. Макаренка. Напрями діяльності: пошук, систематизація та аналіз творів А. Макаренка; текстологічна робота; переклад текстів та їх коментування провідними світовими мовами.

2.2. Популяризація ідей А. Макаренка, розповсюдження його досвіду в різних сферах життя.

2.3. Висвітлення і поширення результатів макаренкознавчих досліджень.

2.4. Популяризація і розповсюдження досвіду послідовників А. Макаренка.

3. Актуалізаційні завдання:

3.1. Актуалізація конструктивного потенціалу спадщини А. Макаренка в сучасних умовах.

3.2. Всіляке сприяння освоєнню спадщини А. Макаренка в освітній і інших галузях.

3.3. Координація діяльності і співробітництва, наукове консультування освітніх установ, що творчо використовують макаренківські ідеї і досвід.

Важливо підкреслити, що предмет, мета та завдання макаренкознавства не залишаються незмінними, їх корекція зумовлюється рівнем і характером актуалізації макаренківської спадщини у розв'язанні проблем сучасної освіти.

СПЕЦИФІКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Трофименко А.Б.
(Суми, Україна)

Поняття «природничі науки» як сукупність наук про природу, предмети, завдання, прийоми та методи їх вивчення постійно зазнавали змін і продовжують змінюватись і зараз. Такі ж переорієнтації стосуються і природничої освіти. В закладах загальної середньої освіти фізика, хімія, біологія, географія, астрономія є природничими дисциплінами і входять до природничо-математичного циклу. Згідно з переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти до природничих наук належать екологія, хімія, науки про Землю (геологія, геофізика, мінералогія, геохімія, вулканологія, сейсмологія та інші фізичні науки про Землю, метеорологія та інші атмосферні науки (включаючи кліматичні дослідження), гідрологія, океанологія), фізика та астрономія, прикладна фізика та наноматеріали і географія. Біологія відокремлена від природничих наук і є самостійною галуззю знань.

Проте, не зважаючи на такі розбіжності, головною метою природничої освітньої галузі є формування особистості учня, який знає та розуміє основні закономірності живої і неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем.

Аналізуючи Державний стандарт повної загальної середньої освіти, слід зазначити, що основні вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з природничої освітньої галузі передбачають, що учень: пізнає світ природи засобами наукового дослідження; опрацьовує, систематизує та представляє інформацію природничого змісту; усвідомлює закономірності природи, роль природничих наук і техніки в житті людини; відповідально поводить себе для забезпечення сталого розвитку суспільства; розвиває власне наукове мислення, набуває досвіду розв'язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці з іншими особами) (Державний стандарт, 2020).

Кожна з названих дисциплін також має свою специфіку. Наприклад, розв'язання актуальних нині економічних, соціальних, морально-етичних, екологічних проблем, таких як раціональне використання природних ресурсів, збереження довкілля, здоров'я людей, життя на планеті здійснюється на основі біологічних знань. Біологічна освіта має значний потенціал у формуванні світогляду людини нового тисячоліття. Досягнення цих цілей забезпечується під час реалізації оновленого змісту навчання, організації освітнього процесу на засадах системно-діяльнісного та компетентнісного підходів та реалізації наскрізних змістових ліній.

Вивчення хімії спрямоване на формування у випускників шкіл наукового світогляду, хімічної культури як складової загальної культури всебічно розвиненої особистості і розвитку їхнього творчого потенціалу задля успішної соціалізації в сучасному суспільстві. Саме формування ключових предметних компетентностей засобами навчального предмета є основною метою навчання хімії. Хімічна компетентність учнів також входить до складу ключової компетентності природничих наук і технологій.

Роль фізики також дуже важко переоцінити, оскільки учні мають сприймати цю навчальну дисципліну як важливу частину загальної природничо-наукової картини світу, розуміти роль фізики як теоретичної бази багатьох інших природничих наук. Окрім того, розвиток майже всіх природничих наук був би неможливим без обладнання, в основі якого лежать досягнення фізики. Такий підхід до вивчення даної дисципліни сприяє мотивації здобувачів освіти до навчання, розвитку зацікавленості і це, в свою чергу, сприяє більш кращому розумінню змісту та сутності природничо-наукової картини світу.

Враховуючи мету й завдання географічної освіти, предметну географічну компетентність учнів можна охарактеризувати як здатність до використання здобутих географічних знань, умінь і навичок та специфічного географічного мислення, сформованих на основі здібностей і життєвого досвіду учнів, які необхідні для оптимальної діяльності в природному навколишньому середовищі та вдалої самореалізації в суспільстві. Формування в учнів природничої компетентності допомагає передбачити наслідки нераціональної діяльності, сприяє розв'язанню власних життєвих проблем та ситуацій, а також формуванню в учнів потреби у неперервній освіті.

Звичайно, кожна із зазначених дисциплін має свій предмет дослідження нашої планети. Тому головною метою педагогічної діяльності вчителя природничих дисциплін є формування в учнів природничо-наукової компетентності як базової, а також певних предметних компетентностей як обов'язкової складової загальної культури особистості і розвитку її творчого потенціалу на основі закономірностей і законів природи; основ раціонального ставлення до природокористування; екологічної етики; методів наукового

пізнання, характерних для кожної з природничих наук і, звичайно, значення природничо-наукових знань у житті кожної людини та їх ролі у суспільному співіснуванні.

Запровадження компетентнісного підходу у фахову підготовку майбутніх учителів природничих дисциплін є актуальним в освітньому процесі і вищої школи. В процесі підготовки передбачається складна система змін і перетворень у свідомості майбутнього спеціаліста, що мають відображення в його поведінці, ставленні до повсякденної діяльності та життя в цілому. Для якісної професійно-педагогічної підготовки необхідно оновити методологію, теорію, емпіричне знання й практичну педагогічну дійсність.

На основі досліджень науковців, фахову підготовку майбутнього вчителя природничих дисциплін, В. Вишківська позиціонує як динамічний процес, заключною метою якого є формування готовності, що передбачає знання про загальні положення й принципи освітнього процесу з природничих дисциплін; уміння і навички організації навчання учнів, зокрема виконання на уроках хімії та біології лабораторних робіт, а на уроках географії – практичних робіт з використанням карт, проведення навчальних та пізнавальних екскурсій екскурсій, організація роботи в куточку живої природи і на навчально-дослідницьких ділянках, які потребують саме практичної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін, що здійснюється на основі фахової практики (Вишківська, 2004).

Отже, специфіка педагогічної діяльності вчителя природничих дисциплін, насамперед, пов'язана з наявністю та рівнем реалізації професійно значущих знань, умінь і навичок. Вагомими показниками, що характеризують професійну підготовку, є ґрунтовні знання, творчий рівень розвитку педагогічних умінь і навичок, належна практична підготовка, щира любов до дітей та до майбутньої професії.

Список використаних джерел:

1. Вишківська, В.Б. (2004) Критерії і показники готовності студентів до конструювання навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Київ : НПУ. Вип. 1 (11). С. 243–248.
2. Соловей, Л. В. (2017) Ключові компетентності майбутніх учителів природничих дисциплін у фаховій підготовці. *Імідж сучасного педагога*. – № 3. С. 32–34.
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 року. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695>.
4. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗООЛОГІЯ ХРЕБЕТНИХ» У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Харченко Л.П.
(Харків, Україна)

З навчальної дисципліни «Зоологія хребетних» розроблена авторська програма, яка передбачає вивчення морфо-функціональної організації представників типу Chordata в порівняльному аспекті на лабораторних заняттях, а викладення лекційного матеріалу – в еволюційному аспекті.